

# FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor	Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiunile la
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficioase, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor, până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane	ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș
” ” ” ” pe 1/2 an 5 ”		
” România și străinătate pe an 14 franci		
” ” ” ” pe 1/2 an 7 ”		

## Dela Reuniunea învățătorilor

*Observări asupra examenelor dela școalele profesionale gr. or. române din protopresbiteratul Caransebeșului cu finea anului școlar 1903/1904\*).*

*Onorată Adunare!*

Mi se impune datorința — ca în calitate de comisar școlar în tractul protopresbiterat al Caransebeșului luând parte dimpreună cu Prea Onoratul Domn Protopresbiter tractual Andreiu Ghidiu la examenele din școale profesionale ale acestui tract protopresbiterat, — să fac aici în plenul adunării unele aprețieri și observări binevoitoare asupra acelor examene, cari observări poate vor servi de îndreptar unora dintre învățătorii noștri.

Nu voi face o descriere în spețial a fiecărui examen, cum am făcut-o aceasta altă dată, pentru că atunci deși cu cuget curat, imparțial și cu simț de dreptate am purces, totuș pe unii dintre frații colegi i-am scos din țîțini și s'au supărat. Mă voi nizuî dară numai în trăsuri generale a aminti unele greșeli, unele părți slabe, ce le-am observat la unii dintre învățătorii noștri din acest tract, dar fără a atinge persoane rămânând, ca fiecare să înțeleagă, dacă la el se referesc cele zise — ori nu, și apoi rog pe fiecare învățător ca pe viitor să-și îndrepte acele scăderi și să se nizească fiecare a fi la culmea misiunii sale, căci numai așa împlinindu-ne toți datorințele cu sfințenie, școalele noastre vor lua un avânt îmbucurător, vor progresa, poporul nostru va deschide ochii, va vedea și se va convinge, că numai școalelor sale, numai învățătorilor săi are să-le mulțamească ezistența sa, precum și bunăstarea sa morală și materială. „Educațiunea urmașilor este datorința cea mai sântă, cu care suntem dela fire obligați față de aceștia. Factorul cel mai puternic la creșterea unei generațiuni

mai bune, și astfel la întemeerea unui viitor mai fericit pentru popor este învățătorul”.

De aceea datori suntem a ne căștiga an de an, zi de zi nouă cunoștințe spre a putea astfel fi din ce în ce tot mai folositori poporului nostru, națiunii noastre mame.

„Învățătorul este lumina, care luminează unui popor calea către fericire, iară școala poporală este prima instituțiune a societății omenesci, carea ia pe copilaș din brațele mamei sale, ca să-l pregătească pentru viața societății celei mari, unde îi este dat a-și întemeia viitorul. Fericirea pământească și cerească, suferințele temporale ori eterne ale unui popor atârnă dela modul cum a știut sau cum au putut școala poporală să desvoalte flacăra spiritului generațiunilor sale” — a zis odată un om învățat. Și cu drept cuvânt. Numai dela învățător și școală avem dară să așteptăm în primul loc binele și înflorirea neamului nostru românesc.

Fiind aceasta o dare de seamă a examenelor, să vedem mai de aproape ce este examenul.

Examenul e o zi mare în viața școlarilor, e ziua secerișului lor intelectual. Ziua examenului e o zi de sărbătoare nu numai pentru școlari dar și pentru învățători și pentru părinții școlarilor, căci în această zi trebuie să-și dee seamă învățătorul cu elevii săi despre progresul, ce l-a făcut în decursul unui an școlar și prin aceasta a stringe tot mai mult legătura aceea, ce trebuie să existe între familie și școală. Examenul mai are și aceea însămnătate, că delătură din popor nepăsarea, ce o au unii oameni de ai noștri față de cauzele școlare, și deșteaptă în popor interes față de creșterea fiilor lor și iubire față de școală și de învățător. Greșesc dară toți acei învățători și bărbați de școală, cari sunt contra examenelor și susțin ștergerea lor din școalele poporale. La poporul nostru românesc nu a sosit încă timpul, ca să ștergem examenul din școalele poporale ca la poporul din Germania bună oară. Să mai treacă poate o jumătate de veac și apoi atunci ori nici atunci nu va fi poporul nostru acolo, unde sunt de pildă nemții astăzi.

\* ) Ținute în adunarea despărțământului Caransebeș al Reuniunii învățătoresți din 29 Iuliu 1904.

Adevărat, că dela ștergerea iobăgiei încoace am făcut și noi Români progrese enorme pe toate terenele, avem astăzi bărbați învățați, cari ar putea să stee alături cu bărbații cei mai lăminați ai ori cărei națiuni culte din Europa; dar pe lângă toate acestea mai avem mult, foarte mult de făcut și în deosebi trebuie mult făcut la poporul de jos, la talpa țerii, la fundament. Poporul de rând trebuie ridicat, căci un edificiu, ca să fie solid, ca să fie trainic, trebuie așezat pe un fundament iarăș solid și nu pe năsip, căci în cazul acesta foarte ușor se poate prăbuși întreg edificiul. Și ca să fie poporul de rând luminat e de lipsă să avem școli bune, învățători harnici devotați cu trup și suflet înaltei sale misiuni, căreia s'au dedicat. Și ca aceasta să fie așa, ar trebui să se dea mai multă atențiune învățătorilor; dâșii să fie priviți ca cei mai mari binefăcători ai omenimei, dar nu desprețuiți și priviți preste umăr adese ori de aceia, cari ar trebui să dea învățătorului mână ajutor în greaua sa misiune. Învățătorii să fie astfel salariați, ca să nu fie siliți a-și cauta pe alte căi subsistința, ci să fie cu trup și suflet numai și numai pentru școală. Poporul prin predici și cuvinte înțelepte să fie deșteptat din somnul ignoranței și al nepăsării și făcut a cunoaște însemnătatea școlii și a învățătorului. El trebuie să știe, că învățătorul e cel mai mare binefăcător al său și al omenimei întregi și munca lui nu e răsplătită cu tot aurul din lume. Învățătorul e făclia, carea luminează unui popor calea către fericire și aceasta să o știe, să o vadă și să o sâmbă poporul. Toți dară umăr la umăr să lucre împreună la deșteptarea și luminarea poporului nostru. Stând astfel lucrul, la poporul nostru examenul nu numai că trebuie susținut, dar se impune chiar îngrijind, ca acela să reușască splendid, să aibă o față măreață, impunătoare și să decurgă în mod viu, atrăgător, interesant, căci prin măreția examenului rădicăm nimbul școlii și al învățătorului respectiv.

E foarte de lipsă deci:

1. Să se publice în comună încă înainte cu câteva zile ținerea examenului și să îndemnăm pe părinții copiilor a lua parte la examen în număr cât de mare și astfel a le da ocaziune, ca să vadă cu ochii rezultatul strălucit al examenului. Mi s'a dat ocaziune a vedea cum părinții copiilor auzind răspunsurile lor stau înmărmuriți și cu lacrimi de bucurie în ochi nu puteau din destul mulțami învățătorului lor pentru sârguința, ce și-a dat-o întru luminarea și deșteptarea copiilașilor lor.

Oare acești părinți să nu fie pătrunși de însemnătatea școlii? Iată, că de ar fi un număr mai mare de părinți la un atare examen, ne-am câștigat toți atâta prieteni, binevoitori și stimători. Atari poporeni vor pune mare pond pe învățător și vor recunoaște, că zeu învățătorul lor e un membru atât de folositor societății lor, încât fără el nu pot exista.

Acestui postulat să facem mai mult iubii colegi, căci în prea puține locuri mi s'a dat ocaziune a mă

convinge, că poporul se interesează de școală dupăcum trebuie, și aceasta e un mare rău care nici de cât nu ridică vaza școlii și a învățătorului. Și apoi cum ne vom susține și apăra existența și caracterul confesional al școlii noastre cu atari oameni nepăsători, cu deosebire acum, când în biserică s'a ivit plaga nazarenismului iar în societate plaga socialismului. Învățătorul și preotul mână în mână să lucreze într-acolo, ca poporul să arate mai mare interes față de școală și de creșterea fiilor lor și dacă nu alții dar cel puțin epitropia și comitetul parohial în corpore să ia parte la examen.

2. Învățătorul să pună la dispoziția comisiei examinătoare și a privitorilor lucrările scripturistice precum și lucrurile de mână ale școlii, conspectele și datele, din cari să se poată vedea cât material a propus fiecărei clase și în ce măsură. Programă examenelor, clasificățiunea școlii și alte date și și conspecte, cari nu în tot locul au fost făcute și espuse așa cum ar trebui. Am văzut în unele locuri scrisorile de probă ale elevilor pline de erori ortografice și murdărite de mâinile elevilor. Ba însuș învățătorul din o comună scrisese pe caetele școlii „anul școlar 1904/1905“ în loc de 1903/1904. Aceste caete de examen servesc ca documente despre progresul, ce l-au făcut elevii în scriere, să pretinde deci cu drept cuvânt, ca ele să fie în toate privințele corecte și curate ca crinul.

De dorit este, ca la examen să fie espuse și scrisorile de peste an ale elevilor, căci acestea ne arată progresul gradat, ce l-au făcut școlarii în decursul anului, și ne mai arată și aceea, că oare învățătorul dată importanța cuvenită acestui obiect atât de necesar în viața de toate zilele.

În ceea ce privește celelalte conspecte, pe cari învățătorii le fac unii într'un chip alții într'altul, e rău că nu avem o uniformitate de conspecte.

Eu am compus niște formulare de conspecte sub titlul „Icoana Școlii“, cari într'adevăr ar fi o adevărată icoană a stării din lăuntru a școlii, școlii și învățătorului și a tuturor referințelor dintre școală, biserică și comună. Ar fi o adevărată monografie a școlii noastre, în carea cu o singură privire ar fi omul în stare a cunoaște școală, școlarii, învățătorul, biserică, comuna, cu un cuvânt și-ar câștiga cunoștințele cele mai sigure despre întreaga comună.

Adevărat, că acele conspecte dau ceva mai mult de lucru învățătorului, dar aduc un bine nespuse de mare școlii noastre și o știm cu toții, că ce bine ne-ar prinde de ne-am avea monografiile școlii noastre de acum o sută ori două de ani. Istoria școlii noastre s'ar bază pe date sigure. Și dacă moșii și strămoșii noștri au întrelăsat a face acest lucru, de ce să îl întrelăsăm și noi, de ce să nu îl facem noi, când știm cu toții, că de ce folos e. Să sperăm însă că Venerabilul nostru Consistor diecezan va aproba „Icoana Școlii“ și astfel pe lângă aceea, că o să fie

o uniformitate în dieceza întreagă, va aduce școalelor noastre un bine neprețuit, ce-l vor simți toți și în deosebi urmașii noștri.

3. Aranjamentul școlii peste tot să fie cu gust. Tabelele de părete, mapele, icoanele etc. să fie așezate simetrice și fiecare la locul său potrivit. Și aceasta nu numai în ziua de examen, ci și în tot decursul anului. Școala să fie întru toate model. Cel puțin de două ori pe an să se văruească, să se spele, să se curețe așezându-se mobilierul și recvisitele de învățământ astfel, ca să dea un aspect plăcut ochilor și impunător totodată. În ziua de examen să fie școala împodobită cu flori și verdeață. Școlarii curățți ca în ziua de Paști.

La vederea unei astfel de școli sufletul să ni să înalțe și să simțim, când călcăm peste pragul ei, că acel loc este sfânt și dumnezeesc.

În unele din școlile noastre din acest tract cu durere o spun, că am esperiat tocmai contrarul dela cele ce le zisei. În unele școli copiii nu erau despărțiți de fete ci mestecați. În alt loc copiii din clasa primă erau la spatele celor mari și întrebând despre acest lucru pe învățător, ni s'a spus, că ei acum numai au venit la școală și nu știu nimic, de aceea au fost puși îndărăt. În alte comune nu este servitor la școală și acest serviciu trebuie să-l facă copiii mai marișori. Această procedură însă, pe cuvânt că face economie, eu o aflu de necorectă.

Toate aceste scaderi pe lângă puțină bunăvoință și frățască înțelegere între învățător, preot și fruntașii din comună se pot delătura, căci învățătorul e sufletul școlii, el să fie supraveghietorul, el trebuie să îndrepte lucrurile, voința lui să fie firmă, nici când să nu despereze, ci să ceară, ca să capete și să bată, ca să i-se deschidă.

4. Învățătorul să țină în ordine catalogul, descrierea pruncilor, exhibitul, protocolul de circulare și cel de expediție, cronica școlii etc. În această privință unii dintre învățătorii noștri sunt așa de nepăsători, încât absentările ori prezentările le introduc în catalog cu ceruza, ori nu le introduc de loc. La finea fiecărei luni nu sumizează absentările și nu însumă câte sunt scuzate și câte nescuzate. Nefăcând aceasta nu-și pot controla elevii în privința cercetării școlii, nu pot estrada esact și la timp „Conspectul de absenții” și de aici rezultă neregulata cercetare a școlii și apoi sporiul puțin cel prestează învățătorul cu elevii săi. Căci cu deosebire trei sunt cauzele, cari împedecă mersul regulat și sigur al învățământului și anume:

- a) Cercetarea neregulată a școlii.
- b) Lipsa de manuale și de recvizite de învățământ și
- c) Neinteresarea învățătorului de oficiul său, pe care-l consideră că un mijloc de traiu și nu ca pe lucrul cel mai sfânt și mai sublim, căruia s'a dedicat.

Mulți învățători apoi nu fac clasificățiunea elevilor așa, că dacă un elev voesce a-și scoate „Atestat școlastic” învățătorul nu îl poate da exact și cum ar

trebui. Unii învățători fac clasificățiunea elevilor pe o coală de hârtie deosebit. Mai bine e să se facă clasificățiunea în catalogul, care e întocmit anume spre acest scop.

Protocolul de circulare iarăș la puțini învățători l-am văzut purtat în rând. Ordinațiunile venite dela forurile mai înalte aruncate care pe unde, clae preste gramadă întrun unghiu al școlii, pline de praf.

De exhibit, de cronica școlară, unde să-și însemne toată materia, ce o propune zilnic și în fiecare oară, puțini învățători se interesează.

Acestea sunt tot atâtea lucruri slabe pentru învățătorii, cari dovedesc o neinteresare, o antipație, o neorânduială, care nu poate avea loc în atelierul unui învățător pe care au toți să-l imiteze și să-l aibe de model.

5. Toate elaboratele școliarilor, catalogul, cronica, diferite conspecte și însemnări, ce și le-a făcut sau le-a folosit învățătorul în decursul anului, să nu le prăpădească, dupăcum cu durere am esperiat, că se întâmplă la unii învățători, ci să le adune pe toate la finea anului școlar, să le pacheteze și să le lege la oaltă, provăzându-le cu număr și anul respectiv și astfel să le păstreze pe vecie în arhiva școlii an de an. Mi s'a dat ocaziune de a mă convinge acum doi ani despre bucuria, ce a simțit-o un fost elev al meu, astăzi om cu familie, când i-am arătat caetul său de esamen de pe timpul, când era școlar. Venise adevărat omul meu la mine în unele afaceri și școlarii chiar scriau de esamen. S'a bucurat mult și eu m'am convins de nou, că bine am făcut de am păstrat în arhiva școlii aceste lucrări și elaborate ale școliarilor. De aceea îndemn pe fiecare învățător, ca să le păstreze, căci chiar în privința aceasta și la unul din examenele anului trecut am avut dispută cu un învățător, care dase școliarilor îndărăt elaboratele de examen și școlarii le duceau în triumf acasă. Adevărat, că e un moment de bucurie pentru școlarii, dar acela trece chiar a doua zi de examen. Eu susțin, că toate scriptele și elaboratele școliarilor să nu să dea îndărăt, ci să se lege, să se coase, și să se păstreze, căci e mai bine așa.

Că bine ne-ar prinde, dacă fiecare școală ar avea păstrate în arhiva sa atari scrieri și elaborate de ale elevilor și însemnări de ale învățătorului cât de vechi — o scim cu toții. Cu cât ar fi mai vechi, cu atât ar fi mai prețioase.

6. Învățătorul încă înainte de începerea anului școlar să-și facă o consemnare a tuturor cărților și recvisitelor de învățământ trebuincioase și să le procure dela „Librăria diecesană” din Caransebeș de timpuriu, ca să le aibă la începerea anului școlarii. Mai observ aici, că învățătorii să-și procure și să folosească numai cărți și mape aprobate de forurile competente, ca să nu li se întâmple în urmă neplăceri.

7. Învățătorul să se nizească din toate puterile, a corespunde întrun toate chemării sale, să-și împartă de timpuriu materia de propus pe oare, săptămâni și

luni, făcându-și astfel un plan de învățământ precum și un plan de oare.

Să-și împartă școlarii în clase, formându-se în fiecare școală șese clase după cea mai nouă ordinațiune și propunând fiecărei clase materia de învățământ destinată ei. Am aflat la unii învățatori aici cea mai mare învălmășală și nepricepere. Școlarii din clasa VI-a propunându-li-se din Istoria Biblică Testamentul vechiu și Geografia comitatului destinată pentru clasa III-a în clasa VI-a ect.

Învățătorii la tractarea diferitelor obiecte de învățământ să se țină de planul de învățământ, care adevărat, că e prea vast așa încât și cel mai diligent și zelos învățator, dacă are șese clase de instruat, nu poate propune tot materialul prescris înrânsul, dar totuș să nizească cât de cât a-l urma. Principiile și regulile, ce trebuie observate la propunerea fiecărui obiect de învățământ pururea să le aibă în vedere, căci numai așa va face spor, iar la examen va secera laudă.

Cu deosebire învățătorul să pună mai mare pond pe Religione, Limba maternă și Socotă, cari sunt cele mai importante obiecte.

Cu bucurie trebuie să constat aici, că în ceeace privește obiectul Religiei acela în cele mai multe școli a fost propus până anul trecut de către învățatori conform planului de învățământ. Mai în toate școlile în clasele mari s'au propus Istorie Bisericești precum și în celelalte clase s'a observat o îmbunătățire însemnată. Cu începerea anului școlar 1903/4 însă, după ce învățătorului i s'a înmulțit oarele de prelegere cu învățarea mai întetită a Limbei magiare, cu propunerea studiului Religiei s'a încredințat preoțimea noastră, căreia intradevăr îi și compete studiul Religiei, căci preotul e catihet de profesiune.

Cu ocaziunea examenelor acestui an însă, comisiunea examinătoare s'a convins, că studiul Religiei în loc să progreseze, decând adecă să propune de către preoți — cu durere o spun, că a dat îndărăt și sporul constatat a fost în genere luat mult mai slab acum, decât când acest studiu se propunea de către învățatori. Ar fi deci foarte de dorit, ca Venerabilul nostru Consistor diecezan pe feriele acestui an să cheme preoțimea noastră la o conferință, unde prin bărbați de specialitate să li să propună Metodica specială a religiei, cum s'a propus și în conferințele învățătoresci. Prin aceste conferințe preoțimea noastră și-ar câștiga cunoștințe noi și ar putea să predea elevilor acest studiu în așa mod, ca pe elev intradevăr să-l moralizeze, să-i nobilizeze inima, să-l facă creștin bun și om de omenie cum trebuie să și fie.

Trecem acum la Limba maternă. Cum s'a propus și să propune astăzi acest studiu eu nu sunt mulțumit. De ce să învețe elevul regulile gramaticale seci și fără nici un rost, să știe declină articlii, să știe conjuga verbe de tot felul etc. pe cari în curând le uită și de cari n'are absolut nici un folos practic.

Nu aceasta este scopul Gramaticii în școala poporală; nu, adevăratul scop al Gramaticii în școala poporală este:

a) Ca elevul să știe ceti bine, în ton firesc, ne-forțat și cu logica recerută. Cetirea să aibă influință asupra inimii și a minții copilului.

b) Ca elevul să știe scrie frumos caligrafic, observând regulile ortografice de lipsă și semnele de interpunctiune.

c) Ca elevul să fie în stare a-și pune pe hârtie ideile sale, ori a le espune prin graiu viu cu înțeles așa, ca să fie pricepute de toți. Aici înțeleg stilistica practică, căreia i s'a dat prea puțină atențiune.

Acesta este adevăratul scop al Limbei materne în școala poporală și îi rog pe învățatori, ca în viitor să satisfacă mai mult acestui postulat. Cunosce foarte mulți oameni din poporul de rând, cari fără a ști Gramatica, fără a ști ce-i substantivul, adjectivul, verbul etc. cetesc foarte bine, ceea ce cetesc sunt în stare a reproduce cu cuvintele lor cu înțeles deplin, scriu caligrafice minunat și știu să compună ori ce epistoală, ori ce documente publice și private. Și de unde provine aceasta? De acolo, că dânșii au făcut mult exercițiu în cetire, scriere și compunere, au fost atenți la semnele ortografice și de punctuație și acesta este folosul practic cel adevărat, pe care învățătorul trebuie să-l oltoească în inimile școlarii săi.

(Va urma)

## Lecțiuni din Religione

(Continuare)

### 24. Cei trei tineri în cuptorul cel cu foc

*Trecere*

Regatul Izrail s'a susținut până când Salmanasar regele Asirienilor îl ocupă, iar pe popor îl duce în robie.

Între regii lui Iuda au fost și unii buni, ca *Ezechie* și *Iosie*, cari risipesc altarele idolilor și introduc cultul adevăratului Dumnezeu. Regatul Iuda a fost desființat, cetatea și templul risipite de Nebucadnezar (Nabucodonozor), regele Babilonului. Între cei duși în robie a fost și profetul *Daniil* și soții săi *Ananie*, *Azarie* și *Misail*.

*Ținta*

*Cum le-a mers Iudeilor în robia babiloneană.*

I

Cum le va fi mers? (Cf. robia egipteană). Ce vor fi învățat în Babilon?

II

*Predarea în 3 părți și reproducerea.*

*Aprofundare:* De cari persoane din istorioară vă place și de cari nu? De ce vă place de cei 3 tineri?

Ei nu se închină chipului de aur, pentru că se tem mai mult de Dumnezeu decât de regele păgân. Și ce pedeapsă îi aștepta? Moartea în cuptorul cu foc. Cum puteau ei să scape de această pedeapsă? Dacă se închinau chipului numai ca să-i vadă regele, iar în inima lor să fie urit idolul. Atunci însă ar fi fost mincinoși, de ce? Am văzut însă, că cei 3 tineri nu s'au temut de moarte, ei și-au pus toată încrederea în Dumnezeu, — ei au avut credință tare în Dumnezeu. Care a fost urmarea acestei credințe tari? Ei au fost aruncați în cuptorul cu foc: *Credința lor i-a făcut plăcuți lui Dumnezeu*, de aceea ce s'a întâmplat? Ei au fost mântuiți. Care a fost urmarea acestei mântuirii? Regele și poporul au cunoscut puterea adevăratului Dumnezeu... Prin aceasta cei trei tineri nu numai s'au arătat tari în credință, ci ei au fost și vestitorii adevăratei credințe între păgâni.

### III

a) Cei trei tineri, prin credință s'au făcut plăcuți lui Dumnezeu. Mai știți pe cineva, care prin credință s'a făcut plăcut lui Dumnezeu? Avram, Moise Ilie... Știți pe cineva, care n'a avut credință? Faraon, Goliat Ahab. Ce putem zice despre aceștia? Lui Dumnezeu nu i-a plăcut de ei. Pentru ce? Pentru că n'au avut credință. Dar dacă ar fi avut credință? Ar fi fost plăcuți lui Dumnezeu. Așa dară: *„Fără credință, nu este cu putință a plăcea lui Dumnezeu“* (Evrei 11, 6).

b) Să se asemeneze cei trei tineri cu ceilalți oameni. Rezultatul asocierii: *Porunca II.*

### IV

*„Fără credință, nu este cu putință a plăcea lui Dumnezeu“* (Evrei 11, 6). *Porunca II.* *„Să nu-ți faci chip cioplit...“*

### V

Ce datorinți avem față de sântele icoane? ... Mare deosebire este între idoli și icoane, căci idolii sunt plăsmuri și născociri omenești... iar icoana este o înfățișare, arătând un lucru adevărat, ce are ființa sa în lume, cum este icoana Mântuitorului nostru Cristos și a sântei Fecioare Maria și ale tuturor sântilor. Afară de aceasta, păgâni se închinau la idoli, ca la Dumnezeu, le aduceau lor jertfe cum socotea Nabucodonozor, socotind că ar fi dumnezei aurul și argintul. Ear noi când cinștim icoanele și ne închinăm lor, nu ne închinăm văpșelelor sau lemnelor, ci sântilor, ale căror sunt icoanele. Pe ei îi cinștim cu închinăciune ca pe niște servitori ai lui Dumnezeu, înfățișându-ne cu mintea ființa de față a lor, înaintea ochilor noștri... (Mărturisirea ortodoxă, întrebarea L.V).

Oare între creștini nu sunt închinători la idoli? Cei ce cred în farmece... lacomii, sgârșiții...

Explicarea și aplicarea zicerilor cunoscute, care se potrivesc la istorioara de față.

(Va urma)

## Material pentru istoria literaturii bisericești a Românilor

### I.

»Századok« buletinul Societății istorice din Budapesta din anul 1871 pag. 718 publică în limba magiară prin comunicătorul său Valentinus Bujdosó (Thallockzi L.) nisce notițe prețioase din punct de vedere literar despre Biblia sau Noul Testament publicat în limba română de George Rákóczy. Cea dintâiu biblie românească sau Noul Testament cunoscut până acuma s'a tradus și tipărit la Belgrad sub George Rákóczy cu scop speculativ, ca să îndulcească și să atragă pe Români la reformațiune. Spesele traducerei și tipăririi le-a suportat însuș principele George Rákóczy — precum se vede prea apriat din o scrisoare a principelui George Rakoczy I-ul (1630—1648) datată din cetatea Făgărașului în anul 1946 Ianuarie 7 adresată prefectului tuturor bunurilor sale din Ungaria, lui Király-Daroczi Debreczeni Toma zicând în original:

„Isten áldásából mi most is békével s tûrhető egészséggel s jó állapottal birunk; az más héten kelve Brassó felé megyünk, onnét Barcsai Ákos lakodalmára Háromszékre. — Az postó, gáliczko igen kívántatnék, ne késleje kglmed elkülden: piskolczot is vagy husz mázsával küldjön kglmed: most az Bibliát oláh nyelvre fordítottatjuk s ki akarjuk nyomtatni, az oláh betűöntőnek nincs olyan materiája, itt benn sem találni. Az lövőszerszámok ágyainak szálját bőven hordasson, mind Patakon, Munkácson, Tokajban, Regéczben“, etc.

Din biblia aceasta precum se vede s'au tipărit o mulțime de exemplare, pe care Rákóczy-eștii le-au depus în cetatea dela Ecsed și după jumătate de secul le-au vândut de ocolo lui b. Klobusiczky Francisc... Iar din scrisoarea lui Klobusiczky datată din Zétény, Octomvrie 5 a. 1690 către Nagy Gregórie prefectul cetății Ecsed cetim:

„Az oláh bibliákat kegyelmed csak adja el, ha árosa találkozik“.

Se vede, că s'au și vindut cu preț scăzut bisericilor românești, fiindcă și astăzi se mai află la mulțime de biserici românești în toate părțile locuite de Români.

Comunicare de **Emilian Micu**  
preot

## Convocare

În senzul §-lui 17 din Statutele Reuniunii învățătorilor români dela școalele confesionale gr. or. din dieceza Caransebeșului, se convoacă **adunarea generală ordinară** a Reuniunii la *Biserica Albă* pe zilele 29 și 30 August (11 și 12 Septembrie) a. c. pe lângă următorul

### PROGRAM :

#### Sedința I

Duminecă în 29 August (11 Sept.) înainte de amiază

1. La 9 oare participare la sânta liturgie și chemarea Duhului sânt.
2. La 11 oare deschiderea adunării.
3. Raportul general al comitetului.
4. Alegerea comisiunilor.
5. Tema: „*În ce chip își poate câștiga și susține învățătorul autoritatea și respectul în și afară de școală*”. Referent: Mihail G. Crăciun.

#### Sedința II

Aceeași zi după amiază

6. Tema: „*În ce măsură poate contribui casa părintească la educațiunea școlară*”. Referent: Petru Bandu.

#### Sedința III

Luni în 30 August (12 Sept.) înainte de amiază

7. Rapoartele comisiunilor esmise în ședința primă.
  8. Defigerea locului pentru proxima adunare generală.
  9. Propuneri.
  10. Alegerea funcționarilor și a comitetului Reuniunii pe anul 1904/5.
  11. Dispozițiuni pentru verificarea protocolului.
  12. Încheierea adunării generale.
- Din ședința comitetului Reuniunii ținute în Lugoj la 25 Iulie (7 August) 1901.

Trăian Hențu  
vice președinte

Ioan Marcu  
notar I.

## Varietăți

**Ziua nașterii** Maiestății Sale Împăratului și Regelui nostru s'a sărbătorit cu îndatinatele solemnități. În biserica catedrală s'a celebrat doxologia prin P. C. S. D. Arhimandrit-Vicariu episcopesc Filaret Musta, asistat de P. C. S. D. Protosincol Dr. Iosif T. Badescu, P. O. D. Protopresbiter Andreiu Ghidiu, M. O. D. Presbiteri Spiridon Șandru, Ioan Stoian și Diaconul Dr. Petru Ionescu.

**Dela Reuniunea învățătorilor.** Joi în 29 Iulie despărțământul Caransebeș a ținut a treia adunare sub presiunea P. O. D. Protopresbiter Andreiu Ghidiu. În această adunare pe lângă rezolvare curenților, membru George Cătană a cetit: „*Observările sale asupra examenelor...*” pentru cari adunarea i-a exprimat recunoștința sa și a decis a se da publicității acele obser-

vări. Tot membrul Cătană a cetit o lucrare intitulată: „*Un cuvânt în interesul învățământului economic în școalele noastre populare*”, ce s'a luat la cunoștință. E de remarcat, că adunarea aceasta a fost foarte bine cercetată și față de agendele puse la ordinea zilei s'a arătat viu interes.

„**Reuniunea învățătorilor români** dela școalele populare confesionale ortodoxe din protopopiatele: Arad, Chișineu, Șiria, Borosineu, Buteni, Radna și Halmagiu” va ținea adunarea generală a XIV-a în Șiria (Világos) Luni și Marți după Sfta Măria mare la 16/29 și 17/30 August a. c. Participanții să se însinue de timpuriu, pentru cvartir și banchet, la adresa d-lui Alexie Doboș învățătoriu în Șiria (Világos). Pentru bilete de călătorie cu favor, a se adresa la domniile președinții din despărțăminte, eventual la vice-președintele Iosif Moldovan, director școlar în Arad. Luni seara se va aranja: Concert împreunat cu petrecere de joc.

**Facultatea teologică** din Cernăuți a avut în anul academic expirat 1903/4 cel mai mare număr de auzitori dela esistența ei, și anume 71. Dintr' aceștia au fost 41 din Bucovina, 10 din Transilvania și Ungaria și anume 8 din mitropolia Sibiului cu diecesa Aradului și a Caransebeșului și 2 din patriarhatul sârbesc din Carlovăț, 1 din Dalmația, 5 din Bosnia și Erțegovina, 7 din România, 3 din Bulgaria și 4 din Turcia. După naționalitate au fost: 48 Români, 8 Ruteni, 8 Sârbi, 7 Bulgari. În decursul anului au avut loc 9 rigoroase și 5 promovări, 2 rigoroase au fost prestată de absolvenți din Bucovina, iară 7 de absolvenți din alte țări. Examenul esegetic-istoric l-au prestat 6 auzitori ai anului al doilea, dintre cari doi cu escelință parțială iară examenul sistematic-practic 6 absolvenți. Un candidat a fost reprobat la examenul din urmă. După ani se repartează auzitorii în următorul mod: I. 23 (15 din Bucovina); II. 20 (10 din Bucovina); III. 16 (13 din Bucovina); IV. 7 (3 din Bucovina). Cinci auzitori au fost absolvenți ai altor institute teologice și au ascultat prelegeri, pentru ca să fie admiși la rigoroase, fără ca să fie înscriși într'un an anumit.

**Convocare.** Societatea pentru fond de teatru român, își va ținea adunarea sa generală din acest an în Brad, în zilele de Duminecă și Luni, 15 (28) și 16 (29) August 1904. — Învităm la aceasta adunare generală pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutători ai societății, precum și pe toți binevoitorii culturii românesce. Program: I. Ziua primă: Duminecă, în 15 (28) August 1904: 1. Președintele deschide adunarea generală la 10 oare a. m. 2. Alegerea a doi notari pentru ședințele adunării. 3. Raportul general al comitetului societății asupra lucrării sale dela adunarea generală din urmă. 4. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, pentru cenzurarea raportului general al comitetului. 5. Raportul cassierului despre starea cassei și peste tot despre averea societății. 6. Alegerea unei comisiuni de 5 membri pentru cenzurarea raportului cassierului. 6. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, cari în înțelesul §-lui

5 din Statutele societății vor înscrie membri fondatori, ordinari și ajutatori pentru societate. 8. Cetirea disertațiilor corespunzătoare scopului societății, sau de altă materie literară, înștiințate președintelui înainte de adunare. 9. Președintele ridică ședința. II. Ziua a doua: Luni, în 16 (29) August 1904: 1. Președintele deschide ședința. 2. Cetirea protocolului ședinței precedente și verificarea lui. 3. Raportul comisiei pentru câștigarea de membri noi. 4. Raportul comisiei însărcinate cu cenzurarea raportului casierului și averii societății. 5. Raportul comisiei însărcinate cu cenzurarea raportului general al comitetului. 6. Alegerea comitetului pe un an nou ciclu de 3 ani. 7. Determinarea locului, unde se va ține adunarea generală pentru a. 1905. 8. Alegerea unei comisii de 3 membri pentru verificarea protocolului din ședința II. 9. Președintele închide adunarea. Din ședința comitetului ținută în Brașov, la 1 Iulie n. 1904. *Virgil Onișiu*, m. p. v.-președinte, *Dr. Iosif Blaga* m. p. secretar.

**Apel.** Adese-ori gândul nostru se întoarce înapoi spre veacurile asfințite, căutând cu sete mărirea lor, ori minunata trăinicie a neamului nostru, carea cu toate neputințele noastre ne-a scos învingători peste urgiile vremilor. Atunci deschidem cu evlavie și cetim cărțile trecutului, scoțând din ele nădejdi mândre pentru viitor și tărie în greu! zilelor de față. Adecă le citește cine le are și cine le înțelege... Căci au scris Xenopol și Barițiu în cărți mari unuia istoria din toate timpurile a neamului nostru întreg, iar altul istoria pe 200 ani a Transilvaniei, și au mai scris și alții. Dar nici întocmirea acelor cărți cu toate amănuntele, cari nu se pot ține în minte, nici scrisul lor nu este pe înțelesul tuturor, și lumina aprinsă de acele luminează numai celor mai învățați ai neamului nostru și acelor, pe cari îndeletnicirile de toate zilele nu îi opresc de a se adânci timp mai lung în cetirea și pătrunderea cărților trecutului. Iar acum ținta noastră aceasta este, ca în câte-va cărți să arătăm figurile și faptele mari ale neamului nostru tuturor spre plăcere și înțeles. Gândul cel dintâiu, care ne va îndrepta la scrierea cărților, pe cari le vom numi cărțile „Aurorei“, va fi, ca aceste să fie spre învățatură și însuflețire poporului, care este talpa țării și tineretului, care e speranța națiunii. Dar de multe ori frunzașii neamului: preoții, advocații dascălii, medicii și toți ceilalți oameni cu carte vor afla în cărțile „Aurorei“ cu mai puțină căutare ce vor dori să știe din trecut și astfel nădăduim să fim de folos cu cărțile noastre întregului neam. Despre însămnătatea unei asemenea întreprinderi nu mai voim să facem vorbă multă, presupunând că aceea însămnătate va fi de toți simțită. Și când apelăm la toți românii de bine, ca să ne sprijinească, și la toți luminătorii și povățuitorii neamului, ca să ne ajute cu cuvântul, cu fapta și cu pilda lor înainte-mergătoare; credem, că pe cei mai aleși și mai luminați îi vom avea întru ajutor. Cu Dumnezeu și cu aceștia înainte! Săn-Georgiul Român, Iulie n. 1904. *Lucian Bolcaș*.

**Aviz.** Comitetul parohial gr. or. rom. din Hodoș, în ședința sa extraordinară ținută la 29 Iulie 1904, au decis, ca sărbarea hramului bisericii (ruga obicinuită) ținută în tot anul la nașterea Născătoarei de Dumnezeu (Sântă Marie Mică) în 8/21 Septembrie, ăst an, din cauza secetei și recoaltei nefavorabile economice, să nu se serbeze. Acest decis al comitetului parohial se aduce la cunoștința onoratului public interesat. Hodoș la 30 Iulie 1904 c. v. *Simeon Blajovan* președintele comitetului parohial, *Mihail G. Crăciun* notariul comitetului parohial.

## Licitațiune minuendă

În urmarea încuviințării Venerabilul Consistor diecesan ddtto 17 Iulie a. c. Nr. 1123 E. se escrie licitațiune minuendă pentru lucrările de renovare la s. biserică din comuna **Șipet**, protopresbiteratul Buziașului, cu prețul de esclamară 741 cor. 35 fl.

Licitațiunea se va ține în 22 August 1904 la 11 oare a. m. în biserică.

Reflectanții înainte de licitațiune vor avea să depună vadiul de 10% din prețul de esclamară sau în bani gata sau în hârtii de valoare.

Specificarea de spese și măsuri se poate vedea la oficiul parohial din Șipet.

Șipet din ședința comitetului parohial ținută în 1 August 1904.

1—3 [43]

**Teodor Cîlloca**

paroh

## Concurse

Pe baza ordinațiunii P. S. Sale Domnului Episcop diecesan cu dtto 4 Mai a. c. Nr. 1293 B ex. 1904 prin aceasta se escrie concurs pentru alegerea de paroh în comuna **Bărbos**, parohie de clasa III-a, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Două sesiuni parohiale.

2. Stola și birul usuat.

Alesul paroh are a se îngriji de locuință, căci casă parohială nu există în comună.

Recurentții au a-și subșterne recursurile lor Prea Onoratului Oficiu protopresbiterat tractual în Bocsămontană, fiind adresate comitetului parohial în Bărbos. Recurentții cu prealabila încunoștințare a Prea Onoratului Domn Protopresbiter tractual au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în sft. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie, dar nici decum în ziua de alegere.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în 11 Iulie 1904.

2—3 [42]

**Nicolae Popoviciu**

preș. com. par.

**Trifu Despeu**

not. com. par.

În conțelegere cu mine *Macsim Popoviciu* protopresbiter.

Conform ordinațiunei Ven. Consistoriu diecesan de sub Nr. 3580 Șc. ex 1898 se escrie concurs nou pentru ocuparea postului învățătoresc la școala confes. gr. or rom. din **Honoriciu**, protopresbiteratul Lugojului, cu termin de recurgere de 30 zile, socotit dela prima publicare în „Foaia Diecesană“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu anual în bani gani gata 350 cor.
2. 7. Ht. grâu socotite în bani face 84 cor.
3. 7. Ht. cucuruz despoiat în bani face 56 cor.
4. 2. Jugere de pământ arătoriu cu venit anual 34 cor.
5. 16. metrii de lemne numai pentru învățătoriu 56 cor.
6. Cvartir liber cu grădină de un juger în bani 20 cor.
7. Pentru scripturistica școalei 10 cor.
8. Pentru conferințele învățătoresci 14 cor.
9. Dela înmomântări 1 cor. 20 fil.

Dintre concurenți va fi preferiți cel cu cunoștința muzicii vocale și instrumentale, cu scopul de a conduce corul deja înființat.

Dela recurenți se poștește ca înainte de alegere să se prezinte cu încuviințarea protopresbiterului tractual în vr'o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Cei ce voesc a competa la acest post sunt avisați a-și trimite recursele provezute cu documintele prescise, adresate Comitetului parohial din Honoriciu la Oficiul protopresbiteral gr. or. din Lugoj.

Honoriciu din ședința comitetului parohial ținută în 24 Iunie 1904. 2—3 [41]

**Ioan Popoviciu**

preș. com. par.

**Ioan Stanescu**

not. com. par

În conțelegere cu mine: *Dr. George Popoviciu* protopresbiter.

**Senegin** cotra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

**Capsic unsoare.** Contra durerii de oase, podagrei reumatismului, recelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

**Centarin.** Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosesc și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

**Kaljodsarsapari.** Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tinerețelor **1 sticlă 2 cor.**

**Laxbonbons.** Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum, palpitatea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât se comandez **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chemicale, drogoue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri russice, Parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articoli cosmetice, oleu pentru păr, Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vê veți convinge.

**Cornel Demeter,**

apotecar în **Békás-Megyer, fő-utca 45 szám**

7—10 [31]

Budapest mellett.

Cărțile  
„**AUROREI**“

Director: **Lucian Boleaș.**

Editura Tipografiei

„**AURORA**“ **A. TODORAN**

în Gherla: (Szamosújvár).

Prețul unei serii de 12 numeri în abonament 12 coroane 60 bani.

Până la 31 August n. se primesc abonamente cu preț redus în condiții ușoare.

Prospecte trimite la cerere tipografia editoare.

2 - 2 [40]

Cărțile „**Aurorei**“ vor istorisi în o limbă ușoară despre întâmplările și bărbații mari din trecutul neamului nostru românesc. Nu avem până acum asemenea scrieri, pe cari să le poată cetii cu plăcere și folos toată obștea, bătrânii și tinerii, învățații și știutorii de carte mai puțină și pentru aceea ne așteptăm ca toți bunii Români doritori de a cunoasce istoria națiunei lor vor grăbi cu bucurie a-și abona **Cărțile »Aurorei«**.